

KUR'AN VE SÜNNETİN KÖLELERİN HADİM EDİLMESİNE YAKLAŞIMI*

*Hikmet AKDEMİR**

Özet

İslam'dan önce kölelik kökleşmiş ve yerleşmiş bir müessesesi idi. Böyle köklü bir yapının birden tümüyle kaldırılması sosyolojik olarak imkânsızdı. Bu sosyolojik realiteden dolayı İslam dini, köleliği hemen kökten kaldırma yoluna gitmemiş, bunu nihaî bir hedef olarak uzun vadeye yaymıştır. Kısa vadede ise bu yapının islahı sadedinde "kölelik statüsünün sınırlandırılması, kölelerin yaşam kalitesinin yükseltilmesi ve çeşitli vesilelerle köle azat etmeyi teşvik etmek" gibi düzenlemeler getirmiştir. İslam, kölelere işkence etmeyi ve onları güçlerinin yetmeyeceği ağır işlerde çalıştırmayı yasaklamış; efendisinin hayat standartlarında yaşamasını ve insanca muamele görmesini emretmiştir. Kur'an'a göre tıbbî amaçlar dışında insan bedenine yapılan cerrahi müdahaleler, "Allah'ın yarattığını değiştirmek" diye nitelendirilen şeytanî bir fiildir. Hz. Peygamber (s.a.v.) bazı sahabilerin kendi rızalarıyla hadım olma taleplerini, Kur'an'ın bu yaklaşımına uygun olarak reddetmiş ve "Kölesini hadım edeni biz de hadım ederiz," sözüyle kölelerin hadım edilmesini yasaklamıştır. İslam bilginleri de elde ettikleri deliller ışığında "hür ya da köle, Müslüman veya gayr-i Müslim, kim olursa olsun bir erkeğin kendi rızasıyla veyahut cebren hadım edilmesinin haram olduğu" sonucuna varmışlar ve bu hususta ittifak etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: İslam, Kur'an, Sünnet, Kölelik, Hadım Etmek, Haram.

* Bu makale, M.Ü. Türkiyat Araştırma ve Uygulama Merkezi tarafından 05.04.2007 tarihinde İstanbul'da düzenlenen "Türk Kültüründe Beden" adlı sempozyumda bildiri olarak sunulmuş ancak yayınlanmamıştır.

* Doç. Dr., Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tefsir Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

Abstract

Slavery was a deep rooted institution and it was sociologically impossible to abolish such an institution at once. Given this sociological reality, Islam did not prefer to eradicate it but rather choosed to abolish it gradually. In short term, to this effect, the standard of living conditions of the slaves was improved; the status of slavery was limited; setting free the slaves was encouraged. In Islam, torturing of the slaves and forcing them to work under hard conditions was forbidden; improving their living standard to that of their masters was ordered. According to the Qur'an, intervention to human body other than necessary surgical operation was considered a Satanic act described in the Qur'an as "changing God's creation". The demands of some companions for vasectomy was considered by the prophet as an intervention to God's creation and forbidden. He also forbade castration of the slaves saying that "we castrate those who castrate their slaves". Islamic scholars, relying on various evidences, are unanimously agree that "free or slave, muslim or non-muslim, either by his consent or by force, no one can be castrated; it is totally unlawful"

Keywords: Islam, Qur'an, Sunna, slavery, castration, unlawful.

Ne yazık ki insanlık tarihi, beşerin kendi hemcinsine reva gördüğü sayısız zulüm örnekleriyle doludur. İnsanoğlu tahakküm duygusunu, hemcinsini kendisine kayıtsız şartsız itaat ettirmek yoluyla tatmin cihetine gidince zayıfların zengin ve güçlülerin ellerinde köle olması kaçınılmaz oldu. Böylece kölelik müessesesinin ihdas edilmesi ve bu zalimane çarkın kurbanlarına yapılan işkenceler, insan onuruna yakışmayan en acımasız şekilleriyle asırlar boyunca devam ede geldi. Kur'an inmeye başladığında, maalesef bu zulüm hem onun indiği coğrafyada, hem de diğer ülkelerde en korkunç şekliyle uygulanıyordu. Dolayısıyla kölelik bahsi açılınca, bu konuda yeterli bilgi sahibi olmayan bazı kimseler, Kur'an-ı Kerim'in, nüzûlü esnasında mevcut olan bu sistemi aynen kabul ettiğini zannetmektedirler. Hatta kölelik sözünü duyunca, hemen Avrupalıların yaptığı zalimâne uygulamaları hatırlamakta; her yerde aynı işkencelerin mevcut olduğu hissine kapılmaktadırlar. Halbuki İslâm dini bu hususta üç önemli temel düzenlemeyi getirmiştir:¹

1-Kölelik Statüsünün Sınırlandırılması

1 Gelecek dipnotlardaki bilgiler ve bu konuda daha geniş bilgi için bkz. Akdemir, Hikmet, *İnsan Hak ve Hürriyetlerinin Gelişmesinde Kur'an-ı Kerim'in Rolü*, Şanlıurfa 2001, s. 34-38.

Bu da iki şekilde gerçekleşmiştir:

a-Daha önce mevcut olan kölelik sebepleri on-on beş kadar iken, bunlar ikiye indirilmiştir. Bunlardan birincisi, savaş esirlerinin ancak belli şartlarda köle statüsüne geçirilmesidir. İkincisi ise her ikisi de köle olan ebeveynlerden dünyaya gelen çocukların köle sayılmasıdır. Kadın kölelerin hür kocalarından olan çocukları da hürdürler. Böylece doğumdan dolayı meydana gelen kölelik neredeyse kalkmış gibidir.

b-Hür ana-babadan dünyaya gelen Müslüman hiçbir sûretle (savaş esiri olsa bile) kesinlikle köle haline getirilemez.

2-Kölelik Müessesesinin Islahı

Yukarıda da arz ettiğimiz gibi Kur'an-ı Kerim nâzil olduğu esnada, kölelik sistemi çok eski zamanlardan beri devam edip gelmekteydi. Toplumda iyice yerleşmiş olan bu sistemin birdenbire kökten kaldırılması, hem mümkün olmazdı; hem de köle sahiplerine zararı olduğu gibi bizzat kölelerin kendilerine de zararı dokunurdu. Çünkü o zamâna kadar köle olarak yaşamış bir insanın birdenbire hür olması, onun kendini idare etme tecrübe ve bilgisinden yoksun bir şekilde açıkta kalması demektir. İşte bütün bu sebeplerden dolayı İslâm dini, kölelik sistemini hemen ilga etmeden önce, ilk iş olarak onu ıslah etme yoluna gitmiş, daha sonra da tedricen kaldırılması için teşvik edici hükümler getirmiştir. Bu ıslah neticesinde, köle efendisiyle aynı hayat standartlarını paylaşır hale getirilmiştir. Köle, efendisinin yediğinden yiyecek; giydiğinden giyecek; gücü yetmeyen zor işlerde çalıştırılmayacaktır.¹ Böylece köle, ev halkından bir işçiymiş gibi muamele görecekti. İslâm dininin köleler lehine yaptığı bu iyileştirmelerden sonra, o zaman yaşayan bir kölenin, bu zamanda yaşayıp karın tokluğuna çalışan pek çok insandan daha yüksek hayat standartlarına sahip olduğu gâyet net bir şekilde ortaya çıkmaktadır. İşte bunun içindir ki, "İslâm'da köle almak, köle olmaktır." sözü darb-ı mesel haline gelmiştir.

3-Köle Azat Etmenin Çeşitli Yollarla Teşvik Edilmesi

İslâm dini, sebeplerini azalttığı ve ıslah ettiği kölelik müessesesini zamanla tamamen ortadan kaldırmak için ciddî tedbirler almıştır. Bu

1 *Buharî*, İman 22; *Müslim*, Eyman 40.

tedbirlerin en önemli olanları, mükâtebe akdi,¹ câriyenin efendisinden çocuk sahibi olması,² tedbîr akdi,³ bedel karşılığında köle azadı⁴ ile bazı kefâretlerdir ki bunlar, adam öldürme kefâreti,⁵ zihâr kefâreti,⁶ yemin

¹ Mükâtebe veya kitâbet akdi, belli bir bedel karşılığında kölelikten kurtulmak üzere köle ile efendisi arasında yapılan bir akittir. Bu sözleşmeyi yapan köleye “mükâtebe köle” denir. Mükâtebe akdini tavsiye eden bizzat Kur’an-ı Kerim’dir: “Elinizin altındaki köle ve câriyelerinizden mükâtebe yapmak isteyenler olursa ve siz de bunun onlar hakkında hayırlı olacağına kani iseniz, onlar ile mükâtebe akdi yapınız. Allah’ın size ihsan ettiği maldan siz de onlara veriniz.” (Nur 24/33) Kur’an-ı Kerim bu akdi tavsiye etmekle yetinmemiş, her yıl verilmesini emrettiği zekâtın sarf edileceği yerler arasında “köleleri hürriyetlerine kavuşturmayı” da zikrederek, adeta köle azadını mecburî hale getirip yukarıdaki tavsiyeyi desteklemiştir: “Zekâtlar sadece fakirlere, düşkünlere, zekât toplayan görevlilere, kalpleri İslâm’a ısındırılacak olanlara, kölelikten kurtulmak isteyenlere, borçlulara, Allah yolunda sarf edilmeye ve bir de muhtaç kalmış yolculara mahsustur.” (Tövbe 9/60)

² İslâm Hukukunun kadın kölelerin yani câriyelerin hür olmaları için ortaya koyduğu müesseselerden biri de câriyenin efendisinden çocuk sahibi olmasıdır ki buna ‘istilâd’ denir. Böyle bir câriyeye de ümm-i veled adı verilir. Ümm-i veled olan bir câriyeyi efendisi azat etmese bile, o artık satılamaz, hibe edilemez ve efendisi vefat edince hür olur.

³ Bir kimsenin ölümüne bağlı olarak kölesini azat etmesine tedbîr akdi, bu akde söz konusu olan köleye de “müdebber köle” adı verilir. Müdebber köleler, bu akitten sonra artık satılamazlar ve hibe edilemezler. Efendi bu akitten vazgeçemez ve ölür ölmez köle hür olur.

⁴ Kitâbet akdinden ayrı olarak, efendinin kölesini bir bedel karşılığında azat edeceğini söylemesi, kölenin de bunu kabul etmesiyle köle hemen hürriyetine kavuşur. Takdir edilen bedel, kölenin zimmetinde bir borç olarak kalır. O andan itibaren efendiyle köle arasındaki bağlar tamamen ortadan kalkar.

⁵ İslâm ceza hukukunda tayin edilen beş türlü adam öldürme şeklinden üçünün (kasta benzer adam öldürme – hata ile adam öldürme – hataya benzer tarzda adam öldürme) aslı cezaları arasında kefâret bulunmaktadır. Kefâretin de birinci müeyyidesi, şâyet suçu işleyen kimsenin gücü yetiyorsa, köle azat etmektir. Bu hususta hükme esas teşkil eden âyet, Nisa 4/92. ayettir.

⁶ Zihâr veya müzâhere, bir kimsenin hanımına “sen bana anamın sırtı gibisin” demesi veya onun bir uzvunu, kendine haram olan kadınlardan birinin karın, bel, kasık gibi bakılması haram olan bir uzvuna benzetmesidir ki, bu söz helali haram kılan çirkin bir sözdür. Cahiliye devrinde böyle bir sözü söyleyen kimsenin hanımı ebediyen kendisine haram olurdu. Kur’an-ı Kerim’in nüzûlü esnasında Ensar’dan Evs b. Samit’in, hanımı Havle binti Sa’lebe’ye öfkelenerek “sen bana annemin sırtı gibisin” demek sûretiyle zihar yapması üzerine, çaresizlik içinde kalan Havle, Resûlullah’a (S.A.V.) giderek eşini şikâyet edince, Mücâdele sûresinin ilk âyetleri nâzil olmuştur. Âyetlerin meâllerinden de anlaşılacağı gibi, Kur’an-ı Kerim zihârı bir suç olarak kabul etmekle beraber, onu ebedi ayrılığa sebep saymayıp, kefâretle nikahın devamına hükmetmiştir. Kefâretin birinci şekli yine köle azat

kefâreti¹ ve ramazan orucunun kefâretidir.²

Zamanla köleliğin ortadan kalkmasında çok önemli rolü olan yukarıdaki tedbirlerin yanı sıra, Kur'an-ı Kerim ve Allah Resûlü, (s.a.v.) ihtiyarî olarak köle azat etmeyi teşvik etmişlerdir.³ Bu teşvik ve tavsiyelerden bir kaçını zikrederek bu konuyu tamamlayalım:

“Ona hayır ve şer yollarını göstermedik mi?” fakat o, sarp yokuşu aşmaya çalışmadı. Böyle yaparak verilen nimetlerin şükürünü eda etmedi. Bilir misin, sarp yokuş nedir? Sarp yokuş, bir köleyi hürriyetine kavuşturmadır. Kıtık zamanında yemek yedirmektir. Yakınlığı olan bir yetimi ya da yeri yatak, göğü yorgan olan barınacak hiçbir yeri olmayan fakiri doyurmaktır.”⁴

“Hangi mümin bir köleyi azat ederse, Allah da azat ettiği kölenin her uzvuna karşılık onun bir uzvunu cehennem ateşinden azat eder.”⁵

“Kim bir mümin köle azat ederse, bu onun için cehennemden bir kurtuluş fidyesi olur.”⁶

Vâsile İbnu'l-Eska (r.a.) diyor ki: Kendisine adam öldürmesi sebebiyle Cehennem ateşi vacip olan bir arkadaşımız için Allah Resûlüne (s.a.v.) gelmiştik. Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: *“Onun yerine bir köle azat edin ki, Allah da onun her uzvuna bedel bir uzvu ateşten azat etsin!”⁷*

Bu açıklamalardan sonra akla şöyle bir soru gelebilir: Bütün bu tedbir ve teşviklere rağmen yakın zamana kadar neden İslam coğrafyasında kölelik

etmektir. (Mücadele 58/3)

¹ İleride bir işi yapacağına dair yemin eden (ki bu yemine 'yemin-i mün'akid' denir) bir kimse, yaptığı yemini bozarsa, ona bu durumda kefâret gerekir. Kur'an-ı Kerim'de beyan edilen bu kefâretler arasında da, yine “köle azat etme” şıkkı yer almaktadır. (Maide 5/89)

² Farz olan ramazan orucuna niyet ettiği halde kasten bozan kimseye, hem kaza hem de kefâret gerekmektedir. Sünnet ile sabit olan bu kefârete “kefâret-i savm” adı verilir. Bu kefâret aynen zihâr kefâreti gibidir. Dolayısıyla bunun da şıkları arasında “köle azat etmek” birinci sırada yer almaktadır.

³ Geniş bilgi için bkz. Sarıçık, Murat, *Batılı Kölelik Anlayışı Karşısında Osmanlı'da Kölelik, Câriyelik ve Harem*, Isparta 1999, s. 191-202, 304-308.

⁴ Beled, 90/10-16.

⁵ Buharî, İtk 1; Müslim, İtk 21.

⁶ Ebû Davud, İtk 14.

⁷ Ebû Davud, İtk 13.

kalkmamıştır? Hatta bazı dönemlerde azalacağı yerde artmıştır?

Bu sorunun cevabını maalesef Müslümanların Kutsal Kitaplarına karşı olan sadakatsizliklerinde aramak gerekir. Başka bir deyişle Müslümanlar pek çok konuda olduğu gibi bu hususta da söz konusu teşviklere gereken özeni göstermemişlerdir. Acaba kesin bir yasak olsa, durum değişir miydi? Muhtemelen pek fazla değişmezdi. Çünkü bunun da örnekleri mevcuttur. Örneğin, Kur'an-ı Kerim beş ayrı sûrede beş defa "*Hiçbir suçlu başkasının suçunu yüklenmez.*"¹ diyerek suçun şahsîliği prensibini vurguladığı halde; suçsuz bir insanı öldürmenin bütün insanları öldürmek gibi büyük bir cinayet olduğunu,² bir mümini taammüden öldüren kişinin ebedî Cehennemlik olacağını³ bildirdiği halde; Hz. Peygamber (s.a.v.) de veda hutbesinde yüz binlerce insanın önünde kan davasını kaldırıp kesin bir dille yasakladığını ilan ettiği halde⁴ günümüzde bile onu rehber edindiklerini iddia eden bazı Müslümanlar, bu insanlık dışı uygulamadan hâlâ vazgeçmemişlerdir. Gidişata bakılırsa bundan vazgeçeceklerine dair ufukta en ufak bir işaret dahi gözükmemektedir.

Kur'an-ı Kerim'in kölelik sistemine yaklaşımını bu şekilde kısaca özetledikten sonra şimdi de kölelerin hadım edilmesi meselesine gelelim.

Kölelere yapılan haksızlıklardan biri de onların hadım edilmesiydi. Sümerlere kadar eskiye dayanan bu uygulama ile köleler, sanki bir ahşap malzeme ya da elbiselik kumaş gibi kesilip biçilmekte; kendi iradeleri dışında bedenlerinde insanlık vasıflarını yarıya indiren ömür boyu telafisi imkansız bir operasyona maruz bırakılmaktaydılar. İşte Filiz Oymak'ın kaleminden bu operasyonun vahşi yöntemleri:

"Kaynaklar hadım edilme yöntemleri konusunda ayrıntılı bilgilere yer vermemiştir. Günümüze kadar ele geçen bazı kaynaklarda görülüyor ki; hadım edilme konusunu işleyenler çoğu kez takma isimlerle yazılarını yazmışlardır. Ancak; yine de 3 çeşit hadım edilme yöntemini yazılı bazı kaynaklardan edindim.

¹ En'âm 6/164; İsrâ 17/15; Fâtır 35/18; Zümer 39/7; Necm 53/38.

² Mâide 5/32.

³ Nisâ 4/93.

⁴ İbn Hişâm, *Sîretü İbn Hişâm*, el-Mektebetü'ş -Şamile, el- İsdar es-Sani, II, 603.

1. Sandalı veya Tamamen Tıraşlı: Organlar tek bir harekette, keskin bir bıçak yardımıyla tamamen kesilir. Teneke ve ahşap bir tüp üretilir ve yaraya kaynar yağ dökülür ve hasta taze tezek yığınına yatırılır. Yiyecek olarak süt verilir. Eğer hadım edilen kişi genç birisi ise çoğu kez yaşar.

2. Penisi Kesilen Hadım: Cinsel ilişki ve döl verme yeteneği yerindedir, fakat penisi yoktur.

3. Hadım: Testisleri kesilmiş veya ezilmiş, burulmuş olan klasik Thlibias ve Semivir.

Kullanılan yöntemler ülkelerde farklılık göstermez. Çin'de, Mısır'da ve Osmanlı'da. Farklılık ise kanamanın nasıl durdurulacağındadır.

Operasyon: Erkeğin göbeğinin hemen alt kısmı ve bacakların baldır kısmı, beyaz bandajlarla sarılır. Sırt üstü yatmış olan hadım adayının, üzerinde operasyon yapılacak olan bölgeleri acı biber karıştırılmış su ile üç kez yıkanır. Orak benzeri bir kesici ile hem testisler hem de penis mümkün olduğunca dipten kesilir. Hadım etme işlemi yapılmış olduğundan penis kökündeki kanala gümüş bir iğne veya metal çubuk sokulur. Daha sonra yara soğuk su içine yatırılmış kağıt ile dikkatlice sarılır. Bandajlama sonrası hadım, iki adet "bıçakçı" yardımıyla birkaç saat yürütülür ve daha sonra yatırılır. Hasta tuvalet ihtiyacını gideremeyeceği için 3 gün boyunca sıvı verilmez. Üç gün sonra bandajlar açılır ve tüp çıkartılır. Hasta idrarını yaparken kanama olmaz ise sorun kalmamış demektir. Aksi takdirde kanallar şişmiş demektir. Ve hasta ölür."¹

Bu operasyon sonucunda cinsel yetileri sıfırlanarak bu konuda zararlarından emin olunan köleler, istihdam edilmek üzere saraylara kolayca pazarlanabiliyorlardı. Hadım hizmetçi kullanımı İslam coğrafyasında Emevi halifesi I. Muaviye'ye kadar uzanmaktadır. Bu coğrafyanın dışında Eski Ön Asya, Grek, Roma, Bizans ve İran saraylarında hadımların bulunduğu ve bunların bir kısmının çok önemli görevlere geldiği bilinmektedir.² Sahabilerden gelen rivayetlerden anlaşıldığı kadarıyla Cahiliye döneminde de hadım etme yöntemleri bilinmekteydi.

¹ Oymak, Filiz, "Haremde Yaşam," http://www.erkekadam.com/kad/kad.asp?mak_id=62.

² Taneri, Aydın, "Hadım", *DİA (Diyanet İslam Ansiklopedisi)*, İstanbul 1997, XV, 1.

Temelde kölelik sistemine karşı olan bir anlayışı getiren Kur'an'ın bu uygulamayı tasvip etmesi elbette ki düşünülemezdi. Nitekim Kur'an, söz konusu uygulamayı, benzer bir çok fiili de kapsayan genel bir ilke çerçevesinde Nisâ 4/119. âyetiyle yasaklamıştır. Şeytanın insanları saptırma taktiklerini dile getiren bu âyetin meâli şöyledir: *"Mutlaka onları saptıracağım, onları bir takım temennilerle oyalayacağım. Onlara hayvanların kulaklarını yarmalarını emredeceğim. Yine onlara emredeceğim, onlar da Allah'ın yaratışını değiştirecekler."*

Şeytan'ın, âyette bildirilen son emrini dile getiren *"Allah'ın yaratışını değiştirecekler."* ifadesi hakkında yapılan tefsir ve yorumların en başta geleni, bu fiilden kast edilen şeyin "insanların veya hayvanların iğdiş edilmesidir."¹ Kuran-ı Kerim bu ifadesiyle, tıbbî amaçlar dışında hür olsun köle olsun bütün insanların ve hayvanların bedenlerine uygulanacak her türlü operasyonu, Allah'ın yaratışına Şeytan'ın telkiniyle yapılan bir müdahale olarak nitelemekte ve kesin bir üslûpla yasaklamaktadır.

Ayrıca hadım etme fiilinin müslle olduğunu söyleyenler de vardır. Örneğin Taberî tefsirinde, İbn Abbas'tan gelen böyle bir rivayet mevcuttur.²

İnsan ya da hayvanların canlı iken veya öldükten sonra kulağını, burnunu ve benzer uzuvlarını kesmek, gözünü oymak, karnını deşmek gibi fiillere "müslle" adı verilmektedir. Hz. Peygamber (s.a.v.) bu çirkin fiili, kesin bir şekilde yasaklamıştır.³

Kurtubî bu operasyonun fiziksel tahribatının yanı sıra sebep olduğu psikolojik travmalara da değindiği eserinde özetle şu görüşlere yer vermektedir: "Hayvanların hadım edilmesinin cevazı konusunda ihtilaf olmakla birlikte alimlerin büyük çoğunluğu bunda insanlar için fayda mülhaza ettikleri için caiz olduğu yönünde fetva vermişlerdir. Ancak insanların hadım edilmesi böyle değildir. Bu büyük bir musibettir. Çünkü kalbi ve kuvveti iptal eder, neslin kesilmesine sebep olur. Bu ise *'Evelenin,*

¹ Konuyla ilgili daha fazla bilgi ve kaynaklar için bkz. Akdemir, Hikmet, "Şeytanî Bir Fiil Yaratılışı Değiştirmek", *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, VI, (2000), s. 217-218.

² Taberî, *Câmi'u'l-Beyan*, IX, 216.

³ *Buharî*, Mezâlim 30, Zebaih 25.

çoğalın. Ben yarın kıyamet gününde sizin çokluğunuzla övüneceğim.¹ mealindeki hadise aykırıdır. Bu fiil bazen insanların ölümüne dahi sebep olabilmektedir. Ayrıca bu bir çeşit müsledir. Allah Resûlü (s.a.v.) ise müsleyi yasaklamıştır.²

Kuran-ı Kerim'in bu genel yaklaşımına uygun olarak Hz. Peygamber (s.a.v.)hem kölelerin hem de hür insanların hadım edilmesini değişik zaman ve mekanlarda dile getirdiği birçok beyanıyla yasaklamıştır. Onun (s.a.v.) kölelerin hadım edilmesini yasaklayan kesin emri şu mealdedir: "Kölesini hadım edeni biz de hadım ederiz."³

Hz. Peygamberimiz (s.a.v.) kişilerin kendi rızalarıyla hadım olmalarına da izin vermemiştir. Başta Osman b. Maz'un olmak üzere bir grup sahabe kendilerini kısırlaştırmaya ve dünya zevklerinden uzak tutmaya karar verdiklerinde bu haber, Hz. Peygambere ulaşmış, onları çağırıp yaptıklarının yanlış olduğunu bildirmiştir.⁴ Bir gazvede eşleri yanında olmayan bazı gençler kendilerini kısırlaştırmak isteyince Hz. Peygamber onlara engel olmuş ve bu fiili yasaklamıştır.⁵ Hadım olmak isteyen bir genç (bir rivayette Osman b. Maz'un) bu hususta Hz. Peygamber'den izin isteyince "Hadım olan bizden değildir" şeklinde çok sert bir cevap almıştır.⁶ Osman b. Maz'un'un hadım olma isteğinin reddedildiğini duyan Sa'd b. Ebi Vakkas da "Şayet Allah Resulü ona izin verseydi hepimiz kendimizi hadım ederdik." demiştir.⁷

İslam bilginleri bütün bu delillere dayanarak, bir erkeğin kendi isteği ile veya isteği dışında hadım edilmesinin haram olduğu sonucuna

¹ el-'Aclûnî, İsmail b. Muhammed, *Keşfu'l-Hafâ*, el-Mektebetü's -Şamile, el- İsdar es-Sani, I, 318.

² Kurtubî, *el-Câmi' li Ahkâmi'l-Kur'an*, el-Mektebetü's -Şamile, el- İsdar es-Sani, V, 391.

³ Ebu Davud, *Diyat*, 7.

⁴ Taberi, Muhammed b. Cerir. *Cami'ul Beyan an Te'vili'l Kur'an*, Tahkik: Ahmed Muhammed Şakir, Medine 1420/2000, X, 514; İbn Kesir, Ebu'l Fida İsmail b. Ömer, *Tefsiru'l-Kur'an'il-Azim*, Tahkik: Sami b. Muhammed Salame, Medine 1420/1999, III, 171.

⁵ Buhari, *Tefsiru'l-Kur'an*, 5/9, Nikah, 8; Müslim, *Nikah*, 11.

⁶ Taberani, *el-Mu'cemu'l Kebir*, el-Mektebetü's -Şamile, el- İsdar es-Sani, IX, 348; Razi, Fahrüddin, *Mefatihul-Gayb*, el-Mektebetü's -Şamile, el- İsdar es-Sani, II, 300.

⁷ Buhari, *Nikah*, 8.

varmışlardır. Bu konuda onların arasında icma vardır. Hadım edilecek kişinin hür veya köle, Müslüman veya gayr-i Müslim oluşu bu hükmü değiştirmez.¹

Sonuç olarak denebilir ki sadece insanları değil, gökyüzünde uçan, yeryüzünde sürünen bütün canlıları Allah'a kul olma noktasında eşit sayan Kur'an², çok eski zamanlardan beri uygulanarak Cahiliye devrine kadar gelen kölelik gibi zalimane bir sistemi olduğu gibi kabul edemezdi. Dolayısıyla Kur'an, bu sistemi önce ıslah etme yoluna gitmiş, daha sonra da tedricen ortadan kalkması için gerekli düzenlemeleri getirmiştir. Kölelik sistemini ıslah çerçevesinde onlara insan onuruna yaraşır şekilde iyi davranılmasını emretmiş, onların eşya değil hürler gibi birer insan olduklarını vurgulamıştır. Madem ki onlar da birer insandır, öyleyse insanlığın bütün vasıflarını hayatlarının sonuna kadar taşıma hakkına sahiptirler ve efendi dahi olsa hiç kimse, bu hakkı ihlal ederek onları hadım etme yetkisine sahip olamaz. Kur'an'ın bu genel prensibi çerçevesinde Hz. Peygamber de ister kendi rızasıyla, isterse başkaları tarafından zorla yapılsın; köle ya da hür olsun, hiçbir insanın hadım edilmesine asla izin vermemiş ve bu fiili kesin bir şekilde yasaklamıştır.

¹Yaran, Rahmi, "Hadım", *DİA*, XV, 3.

² En'âm 6/38.

BİBLİYOGRAFYA

el-'Aclûnî, İsmail b. Muhammed, *Keşfu'l-Hafâ*, el-Mektebetü's -Şamile, el- İsdar es-Sani.

Akdemir, Hikmet, *İnsan Hak ve Hürriyetlerinin Gelişmesinde Kur'an-ı Kerim'in Rolü*, Şanlıurfa 2001.

_____ "Şeytanî Bir Fiil Yaratılışı Değiştirmek", *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, VI, 2000.

Buhârî, Muhammed b.İsmâil, *el-Câmiu's-Sahih*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1992.

Ebû Davud, Süleyman b. Eş'as es-Sicistanî, *Sünenü Ebî Davud*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1992.

İbn Hişâm, *Sîretü İbn Hişâm*, el-Mektebetü's -Şamile, el- İsdar es-Sani.

İbn Kesir, Ebu'l Fida İsmail b. Ömer, *Tefsiru'l-Kur'an'il- Azim*, Tahkik: Sami b. Muhammed Salame, Medine 1420/1999.

Kurtubî, *el-Câmi' li Ahkâmi'l-Kur'an*, Ebû Abdullah Muhammed Ahmed el-Ensârî, el-Mektebetü's -Şamile, el- İsdar es-Sani.

Müslim, Ebu'l-Huseyn Müslim b. Haccac el-Kuşeyrî, (1992), *el-Cami'u's-Sahih*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1992.

Oymak, Filiz, "Haremde Yaşam", http://www.erkekadam.com/kad/kad.asp?mak_id=62.

Razi, Fahrüddin, *Mefatihü'l- Gayb*, el-Mektebetü's -Şamile, el- İsdar es-Sani.

Sarıcık, Murat, *Batılı Kölelik Anlayışı Karşısında Osmanlı'da Kölelik, Câriyelik ve Harem*, Isparta 1999.

Taberani, *el-Mu'cemu'l Kebir*, el-Mektebetü's -Şamile, el- İsdar es-Sani.

Taberi, Muhammed b. Cerir, *Cami'u'l-Beyan an Te'vili'l-Kur'an*, Tahkik: Ahmed Muhammed Şakir, Medine 1420/2000.

Taneri, Aydın, "Hadım", *DİA (Diyanet İslam Ansiklopedisi)*, İstanbul 1997.

Yaran, Rahmi, "Hadım", *DİA (Diyanet İslam Ansiklopedisi)*, İstanbul 1997.